

Список використаних джерел:

1. Небанківські фінпослуги: якою є динаміка показників у різних сегментах. *Banki.ua*. URL: https://banki.ua/articles/nebankivski-finposlugy-yakoyu-ye-dynamika-pokaznykiv-u-riznyh-segmentah?utm_source=copilot.com
2. Національний банк України: статистика фінансового сектору. *Bank.gov.ua* URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/?utm_source=copilot.com
3. Кремень В.М., Кремень О.І. Фінансова статистика. URL: https://pidru4niki.com/1584072062657/statistika/finansova_statistika

УДК 339.9

Ткаленко С.І.

д.е.н., професор кафедри європейської економіки і бізнесу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЦИФРОВІ ВАЛЮТИ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

У сучасних умовах глобальної цифровізації економіки відбувається трансформація фінансових відносин, що супроводжується активним впровадженням інноваційних платіжних інструментів і зростанням ролі фінансових технологій. Одним із ключових проявів цих процесів є поява та розвиток цифрових валют центральних банків (CBDC), які виступають новою формою грошей, емітованих державними монетарними органами у цифровому середовищі. Зростання інтересу до CBDC обумовлене необхідністю адаптації фінансових систем до умов цифрової економіки, зокрема в контексті зниження використання готівки, поширення безготівкових розрахунків та посилення конкуренції з боку приватних цифрових активів.

Результати наукового дослідження J. Ponce та S. Taroco свідчать про те, що просто ї CBDC функціонує як цифровий еквівалент готівки і не призводить до дезінтермедіації (тобто, вилучення клієнтами депозитів з банків для розміщення коштів у валюту, цінні папери), оскільки цифрові валюти ЦБ переважно замінює фізичну готівку в транзакційному використанні [1]. Крім того, ефективно впроваджена політика екстреної ліквідної допомоги (ELA), що сприяє транзакціям CBDC, може усунути умови рівноваги для паніки з банків, надаючи своєчасну та достатню ліквідність неліквідним банкам, не порушуючи інвестицій. Таким чином, правильно розроблена CBDC може підвищити фінансову стабільність у безготівковій економіці, одночасно пом'якшуючи ризики як «повільної», так і «швидкої» дезінтермедіації.

На сьогоднішній день CBDC розглядаються як ефективний інструмент модернізації платіжної інфраструктури, здатний підвищити її ефективність, надійність і доступність. Також їх впровадження забезпечує монетарний контроль і сприяє зниженню попиту на ризиковані активи. Вони можуть сприяти зниженню транзакційних витрат, прискоренню розрахунків, а також розширенню фінансової інклюзії, забезпечуючи доступ до фінансових послуг для ширших верств населення. Таким чином, «CBDC це інструмент, який

дозволяє державам повернути контроль над грошовим обігом в умовах цифрової трансформації та створити державну альтернативу нестабільним чи нерегульованим криптоактивам» [2].

Водночас впровадження CBDC має суттєві макроекономічні та інституційні наслідки, зокрема для реалізації грошово-кредитної політики та забезпечення фінансової стабільності. Деякі дослідження свідчать, що цифрові валюти центральних банків можуть змінювати механізми трансмісії монетарної політики, впливати на структуру банківської системи та обсяг депозитів, а також формувати нові підходи до регулювання ліквідності [3]. До наявних потенційних ризиків також слід віднести можливу дестабілізацію банківського сектору, концентрацію фінансових ресурсів у центральному банку та виклики у сфері кібербезпеки. Разом із тим, у разі належного проектування та регулювання, CBDC можуть стати дієвим інструментом забезпечення фінансової стабільності та підвищення ефективності функціонування економіки в умовах цифрової трансформації.

Саме на тлі зростання популярності криптовалют уряди країн почали розробляти власні цифрові валюти, і в першу чергу з метою здійснення контролю за грошовими потоками. Так, у березні 2022 року адміністрація Байдена підписала виконавчий указ щодо забезпечення відповідальних інновацій у цифрових активах і надала «найвищу важливість дослідницьким та розробницьким зусиллям щодо потенційних варіантів проектування та розгортання CBDC Сполучених Штатів». Адміністрація Трампа у 2025 році видала указ усім агентствам про призупинення будь-якої поточної роботи над CBDC, що зробило США єдиною країною, яка офіційно заборонила CBDC. Китай у 2017 році, в рамках ширших зусиль щодо розвитку своїх високотехнологічних секторів, запустив проект під назвою «Електронні платежі цифровою валютою» (DCEP), який пізніше отримав назву e-CNY. У квітні 2020 року Китай випробував цифрову валюту в чотирьох містах, дозволивши комерційним банкам проводити внутрішні тести, такі як конвертація між готівкою та цифровими грошима, чеки балансу рахунків та платежі. У жовтні 2023 року ЄЦБ оголосив про початок проекту «цифрове євро», спрямованого на створення основи для потенційної CBDC єврозони. Таким чином, CBDC можуть стати компромісним варіантом між традиційною фінансовою системою та цифровими активами, поєднуючи переваги блокчейн-технологій із державною підтримкою. В Україні НБУ вивчав можливість випуску національної цифрової валюти з 2016 року. У 2018 році інтерес значно зріс, коли було оголошено про розгляд запуску цифрової валюти на основі блокчейну, що завершилося успішним двомісячним пілотним проектом електронної гривні, у березні 2022 року було оголошено, що розробка CBDC триває, незважаючи на вторгнення Росії в Україну.

Отже, на сьогоднішній день розвиток CBDC набув глобального характеру – понад 137 країн світу досліджують або впроваджують такі інструменти, а десятки перебувають на стадії пілотування чи запуску [4]. Світова практика свідчить, що цифрові валюти центральних банків перебувають на різних

етапах розвитку – від експериментів до повноцінного функціонування. Невелика кількість країн уже впровадила CBDC, тоді як більшість активно тестує або розробляє їх, що підтверджує стратегічну важливість цього інструменту для майбутньої модернізації фінансових систем. Таким чином, дослідження CBDC як інструмент модернізації фінансової системи є необхідним для того, щоб комплексно оцінити їх потенціал, визначити переваги та ризики впровадження, а також сформувати науково обґрунтовані підходи до їх інтеграції у сучасну фінансову архітектуру.

Список використаних джерел:

1. Ponce J. & Taroco S. CBDC's design implications for financial stability. *Latin American Journal of Central Banking*. 2026. Vol. 7. Is. 1. <https://doi.org/10.1016/j.latcb.2025.100188>
2. Ткаленко С.І., Літвін Н.М. Вплив криптовалют на міжнародну фінансову стабільність: ризики і протидії. *Ефективна економіка*. 2025. №8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.14%20>
3. Abad J., Nuño G, Thomas C. CBDC and the operational framework of monetary policy. *Journal of Monetary Economics*. 2025. Vol. 151. <https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2025.103762>
4. Central Bank Digital Currency Tracker. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/cbdctracker>

УДК 336.77:004.738.5

Чеберяко О.В.

д.і.н., к.е.н, професор кафедри фінансів
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Академія СБУ України

КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЦИФРОВИХ ФІНАНСІВ

Сучасний етап розвитку фінансових ринків характеризується глибокою цифровою трансформацією, що супроводжується появою нових класів активів та зміною інвестиційних пріоритетів економічних агентів. У цьому контексті криптовалюти набувають статусу альтернативного фінансового інструменту, який поєднує інноваційну технологічну основу з високим рівнем інвестиційної привабливості. Зростання їхньої ролі обумовлене як загальною цифровізацією економіки, так і підвищенням макроекономічної нестабільності у глобальному середовищі [2; 3].

Економічна сутність криптовалют полягає у їх функціонуванні як децентралізованих цифрових активів на базі технології розподіленого реєстру. Відсутність внутрішньої вартості у традиційному розумінні зумовлює формування ціни переважно під впливом мережових ефектів та балансу попиту і пропозиції. У науковій літературі криптовалюти розглядаються як результат еволюції фінансових інновацій, що трансформують класичні моделі посередництва [1; 8].

Ринок віртуальних активів демонструє значні масштаби розвитку та високу динаміку. За узагальненими оцінками, його капіталізація у пікові періоди перевищувала 2,5–3 трлн дол. США, а кількість користувачів на початку 2026 року стабільно перевищує 400 млн осіб, що свідчить про